

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Frihet från våld - en rättighet

- Barn med funktionsnedsättning löper särskilt hög risk för våld
- Barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning inkluderas sällan i forskning
- Forskning som finns visar ökad risk för flera typer av våld, inklusive sexuella övergrepp

Kartläggning av våldsutsatthet

- Nationella kartläggningar om våld görs i grundskola och gymnasieskola, men inte i den anpassade grundskolan eller i anpassad gymnasieskola
- Kunskap om omfattning, karaktär och konsekvenser är avgörande för att förebygga våld
- Stort behov av att utveckla anpassade metoder och material för att ställa frågor om våld

Syfte

- 1) Utveckla informationsmaterial om våld och en enkät särskilt anpassad för ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning
- 2) Pröva materialet och utvärdera genomförbarheten
- 3) Kartlägga förekomsten av olika former av våld under uppväxten bland ungdomar med lindrig intellektuell funktionsnedsättning

Utveckling av material och metoder

- Utgick från enkäten som användes i studien Våld mot barn 2022 (Jernbro, Landberg & Thulin, 2023)
- Informationsmaterial om våld- film och skriftligt material
- Mål: att göra det möjligt för elever att självständigt ta del av informationen och svara på frågorna i enkäten

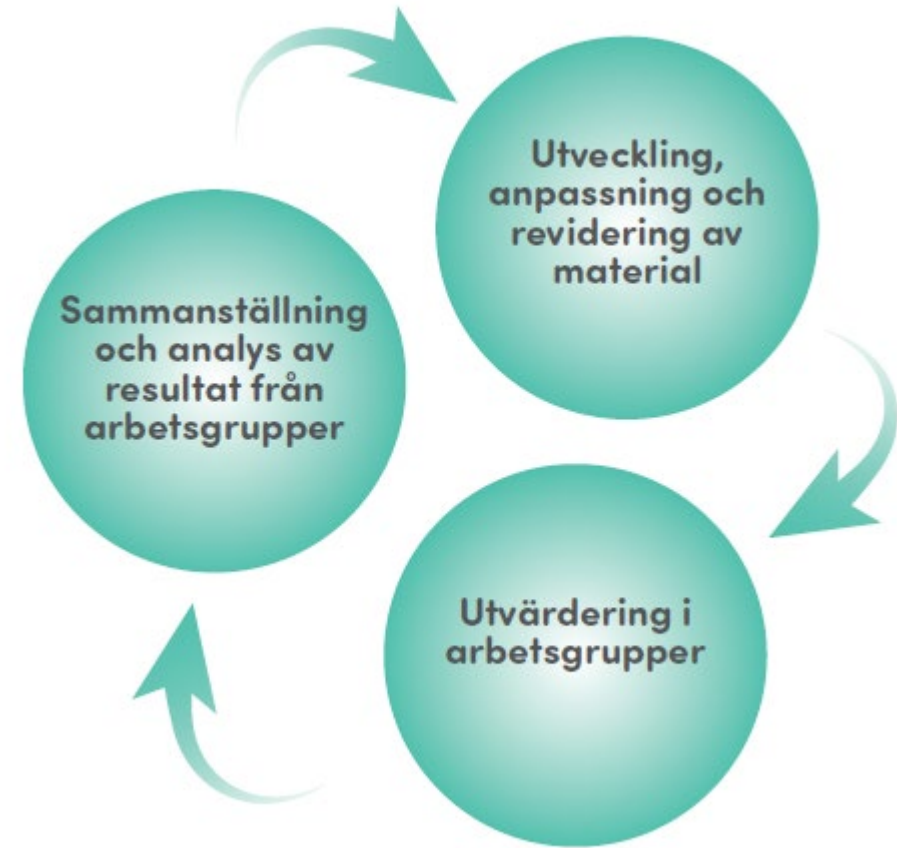

Arbetsprocess

Arbetsgrupper:

- 1) Forskare, myndigheter, civilsamhällesorganisationer
- 2) Ungdomar med intellektuell funktionsnedsättning

Datainsamling

- Tillgång till informationsmaterial i förväg och förmöten med skolor
- Digital enkät som fylldes i enskilt i ett rum eller i mindre grupp
- Möjlighet att välja bort att delta i enkäten
- De flesta elever genomförde enkäten självständigt

Digital enkät

Innehöll **totalt 54 frågor** (inklusive villkorade frågor):

- Bakgrundsinformation om eleven och familjen
- Frågor om funktionsnedsättningar/kroniska sjukdomar, hälsa och trivsel
- Frågor om erfarenheter av olika former av våld inom och utanför familjen
- Frågor om avslöjande och stöd

Urval och svarsfrekvens

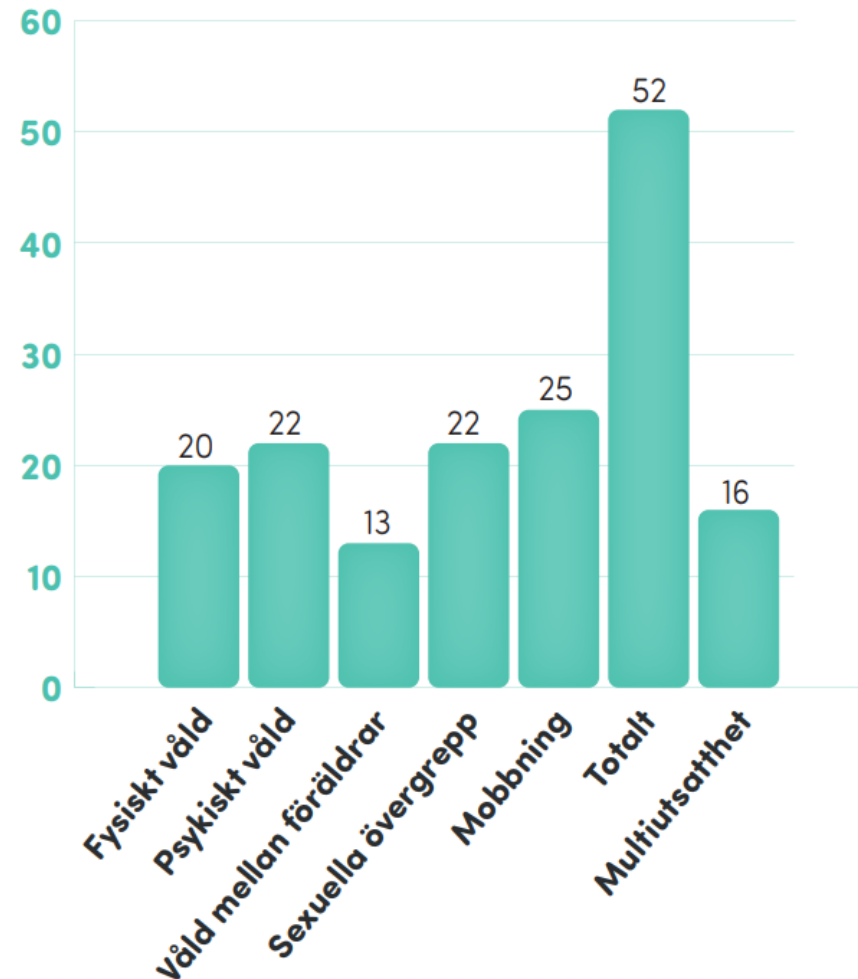
- Bekvämlighetsurval av anpassade gymnasieskolor- sju skolor i sex städer i mellan- och södra Sverige deltog
- Totalt 96 elever med lindrig intellektuell funktionsnedsättning deltog i studien, alla över 18 år
- Urvalet var representativt utifrån kön och födelseland utifrån fördelningen i anpassad gymnasieskola

Våldsutsatthet

- Mer än hälften utsatta för någon form av våld
- Var sjätte elev var multiutsatt – utsatt för tre eller fler former av våld
- Flickor rapporterar alla former av våld inkl. multiutsatthet i högre utsträckning än pojkar, men endast signifikanta skillnader vid sexuella övergrepp

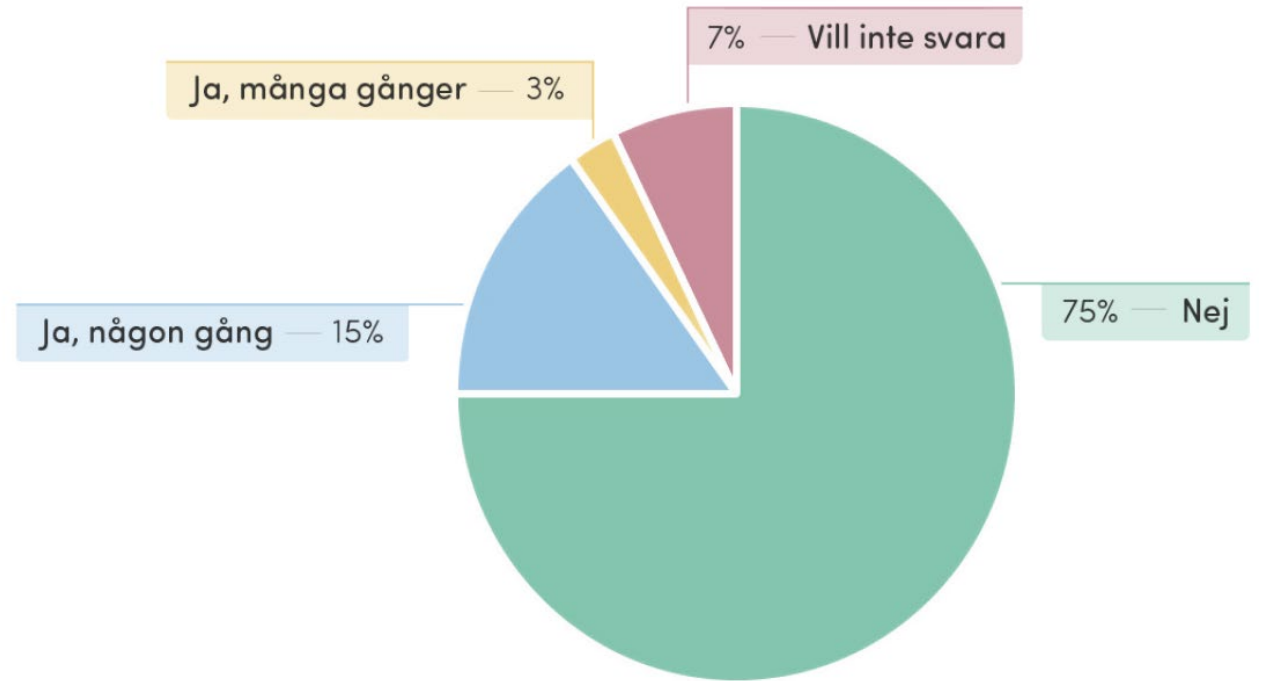
Utsatthet för olika former av våld

Fysiskt våld

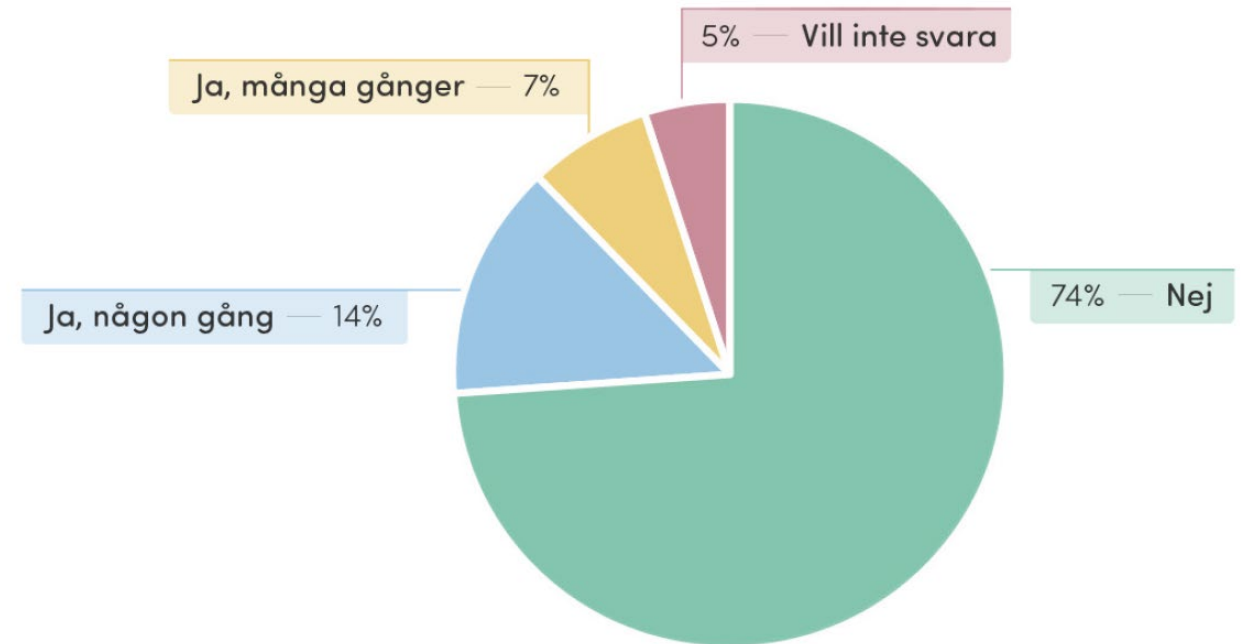
- Var femte var utsatt för fysiskt våld, 28 % tjejer och 14 % pojkar
- Vanligaste våldsutövaren är ”annan person”, följt av flickvän/pojkvän
- Bland de som utsatts för fysiskt våld hade 18 % utsatts av en förälder

Psykiskt våld

- Drygt var femte elev hade utsatts för psykiskt våld
- Den vanligaste våldsutövaren var flickvän/pojkvän
- En femtedel av eleverna som varit utsatta uppgav en förälder som våldsutövare och en lika stor andel uppgav 'annan person'

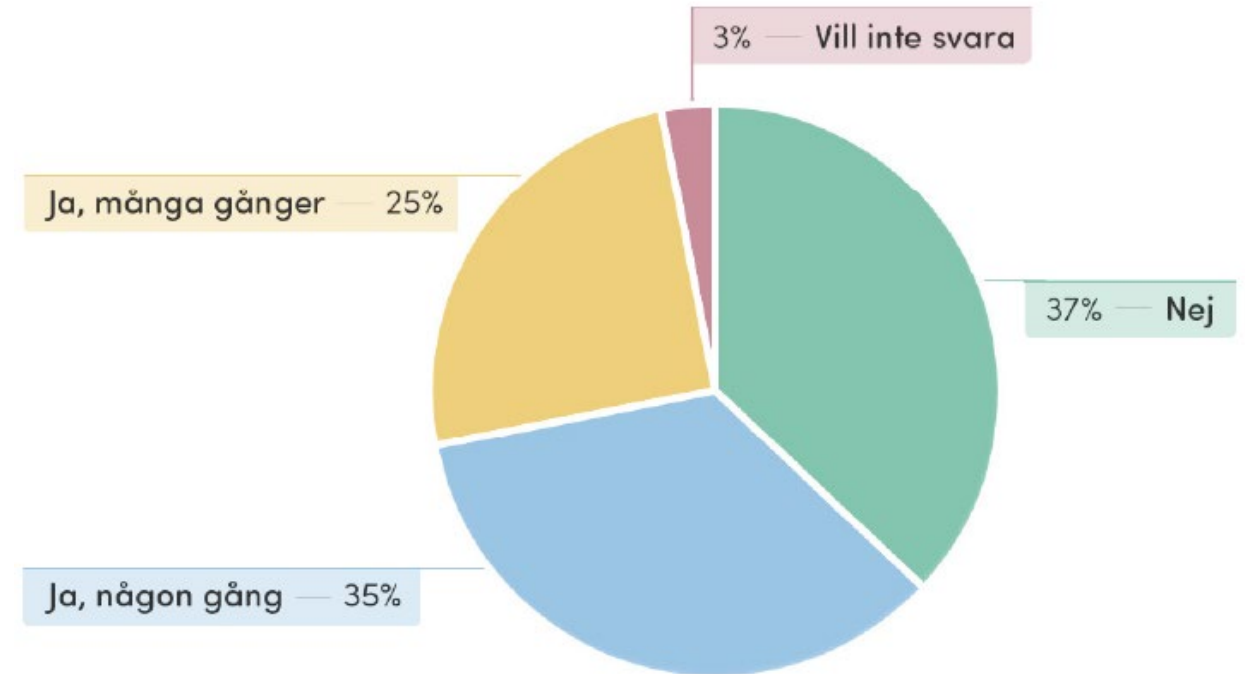
Sexuella övergrepp

- 22 % av eleverna uppgav att de utsatts för minst någon form av sexuellt övergrepp
- Betydligt högre andel tjejer (36 %) - än killar (11 %) rapporterade utsatthet
- Sexuella övergrepp som innefattade oönskad beröring och exponering utan samtycke var mest förekommande
- Det var totalt 12 % av eleverna, 27 % tjejer och 2 % killar, som uppgav att de blivit tvingade till sex
- Jämnåriga var de vanligaste förövarna

Mobbning

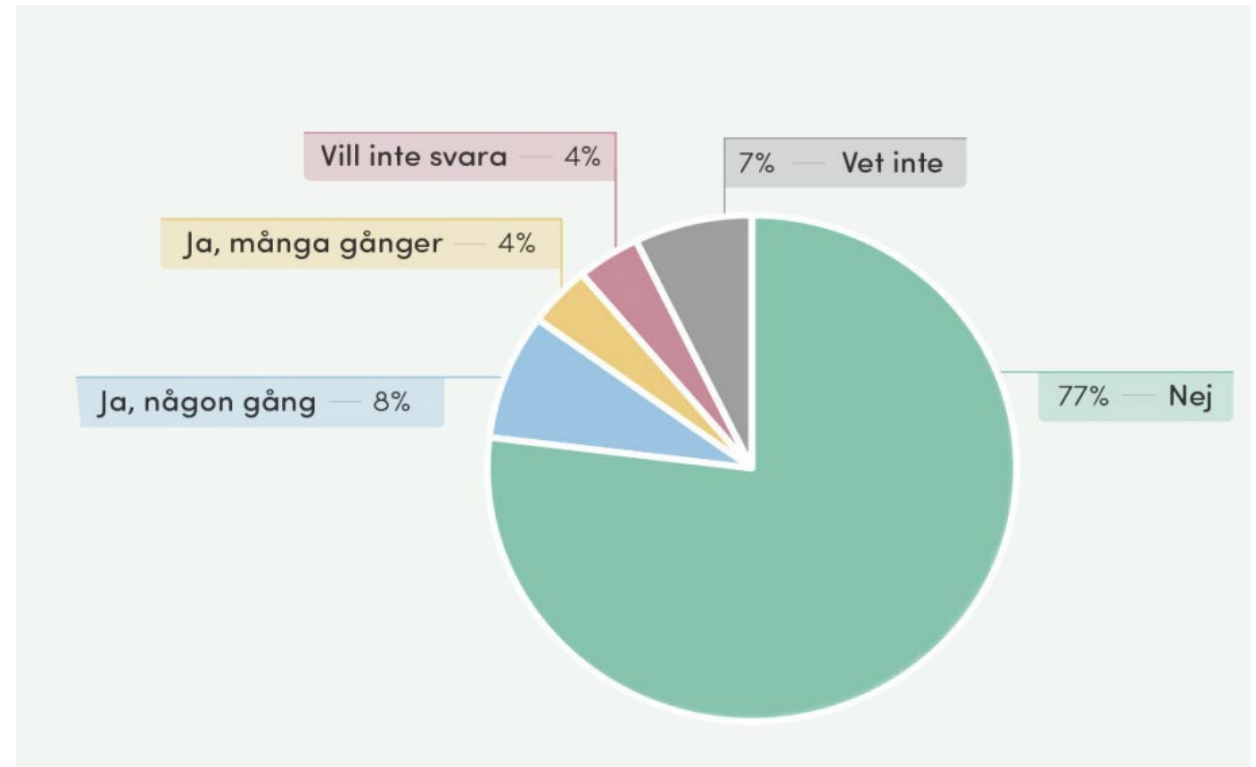
- En tredjedel av eleverna hade blivit mobbade vid enstaka tillfällen
- En fjärdedel hade utsatts för mobbning vid flera tillfällen – vilket i denna studie definieras som mobbning

Upplevt våld mellan vuxna i familjen

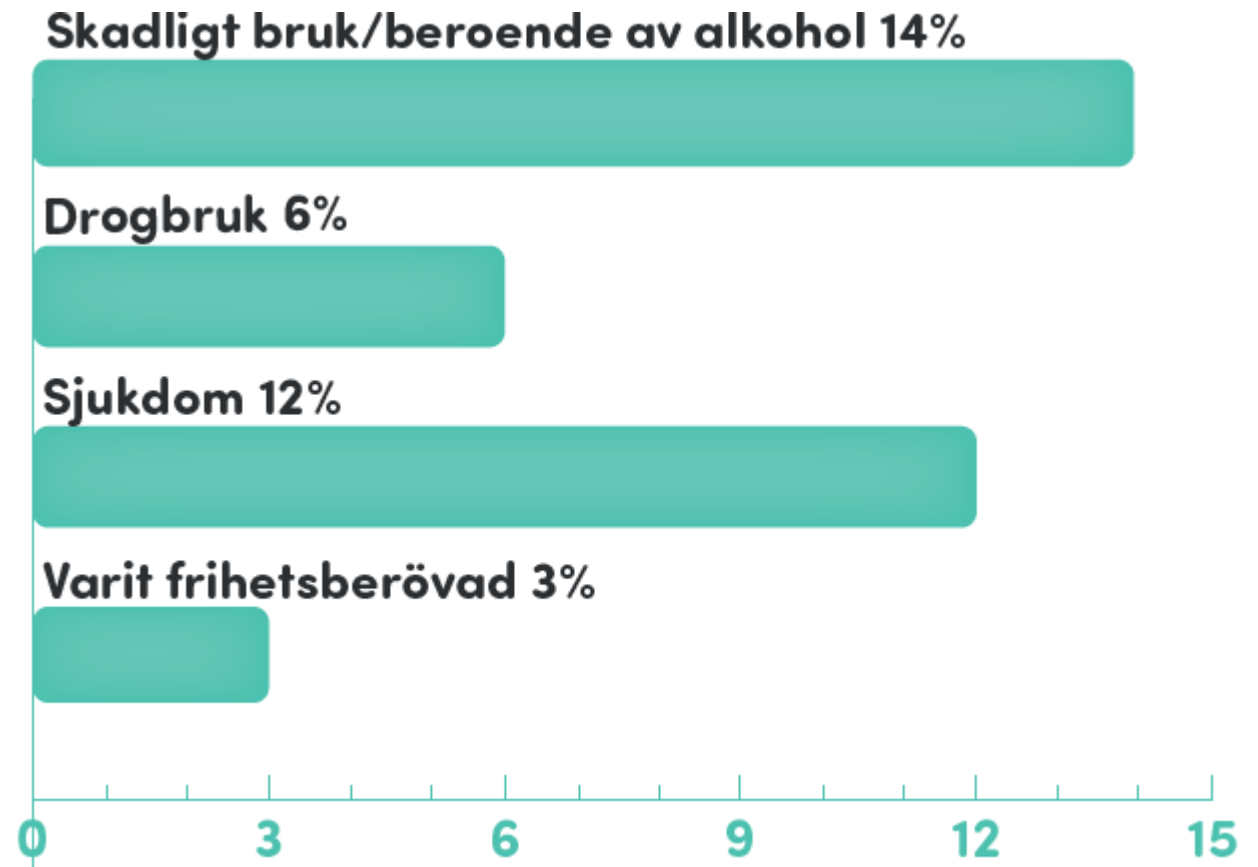
- **Totalt 13 %** av eleverna har erfarenhet av våld mellan vuxna i familjen

Risikfaktorer

- Att leva med en vuxen med svårigheter (skadligt bruk, sjukdom, varit frihetsberövad) – **89 %** våldsutsatta
- Att ha intellektuell funktionsnedsättning och ADHD/autism - **68 %** våldsutsatta

Att berätta om våld och få stöd

- De allra flesta, (**81%**) upplevde att de hade en vuxen att prata med
- Majoriteten hade berättat om våldsutsatthet och upplevde att de fått hjälp
- **Nio av tio** elever som upplevt våld mellan vuxna uppgav att de berättat om sina upplevelser och fått hjälp

Slutsatser

- Resurskrävande men möjligt och viktigt att genomföra
- Våldsutsatthet i nära relationer och från andra jämnåriga vanligast
- Vissa resultat sticker ut- att bli tvingad till sex
- Trygghet i skolmiljön viktigt
- Stark riskfaktor att leva med en vuxen med svårigheter och att själv ha autism/ADHD

Vägen framåt

- Fått medel för att göra en större prevalensstudie 2026-2027
- Vidare utveckling av enkät och anpassning till yngre barn
- Målbilden är att minst 400 elever med intellektuell funktionsnedsättning i åldrarna 15-16 år ska delta
- Rapport kommer att släppas våren 2028

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Studien kommer bidra till

Ökad kunskap om
våldsutsatthet

Utveckling av
förebyggande arbete i
skolan

Bättre stöd till elever

Underlag för nationella
beslut och insatser

Stiftelsen
Allmänna Barnhuset

Tack!

Vill ni vara med i nästa studie?

amanda.nyberg@allmannabarnhuset.se

Studien genomfördes med stöd från:

CHILDHOOD

WORLD CHILDHOOD FOUNDATION

FOUNDED BY H.M. QUEEN SILVIA OF SWEDEN

